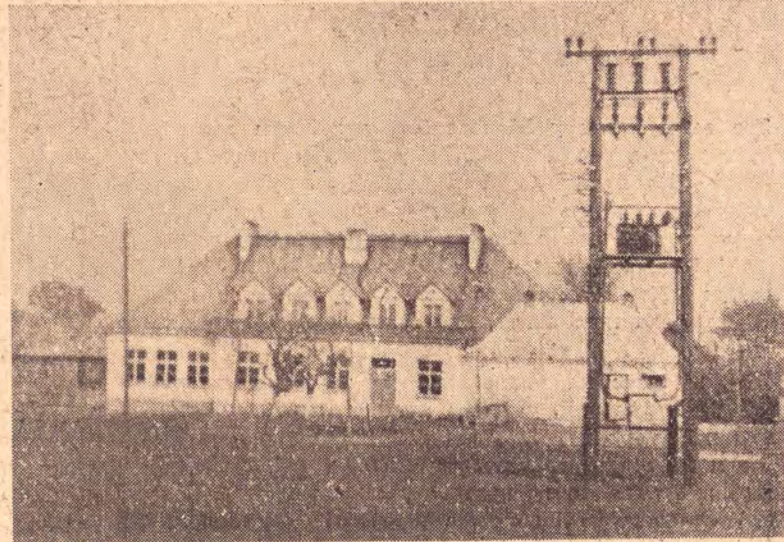
У нумары: Аб пачатках друкарні ў Супраслі · На смеццях пані маршалковай · Да пары збан ваду насіў...

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 22 (431) | ГОД IX | 31 МАЯ 1964 г. | ЦАНА 60 ГР.

Школа з трансфарматарам як бы згаварыліся на суседства. Адно і другое стала першай патрэбаю ў сённяшнім вясковым жыцці, гаспадарцы.

УСЁ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Кожны год святкуем гэты дзень пад іншым лозунгам. У гэтым годзе лозунг — «Твая праца на карысць дзіцяці ў XX-годдзе ПНР». Ужо ў сакавіку быў створаны ваяводскі камітэт святкавання Дня дзіцяці.

Варта з выпадку дзіцячага свята сказаць крыху аб такой гуманітарнай арганізацыі, як ТПД. Тым больш, што мы мала пра яе чуем.

Сама назва ўжо гаворыць, што гэта прыяцелі дзяцей. І ўся дзейнасць таварыства ідзе ў напрамку стварэння дзіцяці адпаведных умоў для адпачынку і развіцця. Асноўнае заданне ТПД на практыцы — арганізацыя вольнага часу дзіцяці, гэта значыць, па-за школьнага часу. Лічбы, бадай, найменш пасуюць да гэтай дзейнасці, дзейнасці наскрозь грамадскай і няўлоўнай (забавіць дзіця суседа — такую работу не пакажа ніякая статыстыка), але некалькі дадзеных прывядзем: самай папулярнай формай працы ТПД на вёсцы бываюць прадшкольныя арганізацыі (у мінулым годзе было іх 103) і дзяцінцы (124). Існуюць 203 вясковыя гурткі ТПД з 4159 членамі.

Інакш кажучы, 4159 сапраўдных прыяцеляў дзяцей на вёсцы. Сваю ідэю — за ўсмешку і шчасце дзіцяці — ТПД рэалізуе праз дарослых людзей, бацькоў.

Праз іх супольнае старанне, праз узаемадапамогу, пэўную форму дзяжурстваў: сёння я і ты апякуемся нашымі дзяцьмі — і нічога дрэннага ім не стане, будзьце ўсе спакойны, займіцеся чым хочаце. Заўтра прыйдзе ваша чарга. Такая форма дзейнасці шырока распаўсюджана ў высакаразвітых краінах на Захадзе. У нас з гэтым лепш у горадзе. Але ідэалам было б, каб такая праца знайшла добры грунт на вёсцы — усё для той жа шчаслівай усмешкі дзіцяці.

(Працяг на стар. 2)

СЁННЯ НАША СВЯТА!

фота Ю. Рыбінскі

* * *

Яшчэ нам памятны
    фашысты-ліхадзеі,
Мінулых, змрочных дзён
    жахлівыя малюнкі,
Калі расстрэльвалі
    бязлітасна дзяцей,
Жывцом закопвалі
    з матулямі малютак...
Я сёння чую смех
    шчаслівых нашых дзетак,
Гляджу на тварыкі,
    што макам пунсавеюць.
Як плынь крынічная,
    як гожасць майскіх кветак,
Яны прывабнасцю
    заўжды мне сэрца грэюць.
Ніколі не магу
    глядзець без хвалявання
У блакіт іх вачанят,
    рахманых і нявінных,
Дзе адлюстроўвацца
    усцяж вясёлкі званне —
Святло пагодных дзён,
    святло мае краіны.
І слухаць не магу
    спакойна я ніколі,
Як маці з чуласцю
    спявае калыханку,
А ў думках казачны
    ўзнікае мімаволі
Яе дзіцяці шлях,
    ухвечаны заранкай...
Мы не дазволім зноў
    занесці нож забойчы
Над нашай радасцю —
    над роднай дзетварою.
Не будуць больш цячы
    крыніцы слёз сірочых,
Народы кажуць: «Прэч
    з крываваю вайною!»

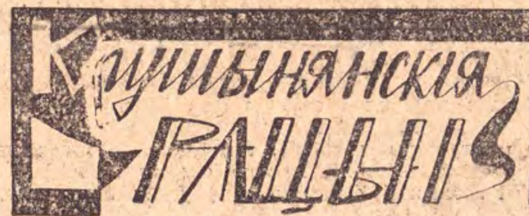
МІХАСЬ ВАСІЛЁК

Першае, што пачуеш у Крушынянах — гэта просьбы аб камасацыі зямлі. Камасацыя стала праграмаю крушынянскіх людзей. У ёй яны бачаць магчымасць прагрэсу сваёй вёскі.

Не размахнешся на шнураватай палосцы. Кінеш жменю ўгнаення, возьме і паляціць з ветрам на палоску суседа — хочаш, сей на каленях. Але не заўсёды дзьме вецер, людзі хочуць штучных угнаенняў... Заедуць да ГС-у ў Крынках, а там крынчакі ўжо абступілі склад, бяруць — дзяруць суперфасфаты, аж часамі міліцыя годзіць іх. Крушынянцам застаецца, што кот наплакаў...

На панадворку А. Макаля, што жыве каля школы, стаіць малатарня — пакрытая брызентам, матор пад дахам. Ёсць і яшчэ адзін матор да яе — электрычны. Макаль з'яўляецца старшынёю сельскагаспадарчага гуртка і ўсю гэту

грамадскую тэхніку трымае пад сваім вокам (для пэўнасці). Ён не квапіцца хваліцца, хаця ёсць чым пахваліцца: гурток дабіўся 12 тыс. зл. чыстага даходу. Ён на свой спосаб пераймаецца камасацыяй, якая дасць праход для тэхнікі на палях (і трактар змесціцца). Машыны моцна патрэбны тутэйшай гаспадарцы, павінны замяніць тыя дзесяткі і сотні працоўных рук, што выбываюць у горад — на будоўлі, у прамысловасць. Аднак, дзе як дзе, але тут я не меў жалю да гэтых «уцякаючых рук», якія дарэмна (паўдарэмна) трацілі сілы на пясчаных палетках. Глеба, пераважна, пятага або шостага класа; ураджаі ніжэй усякіх граніц даходнасці (6—10 цэнтнераў з гектара). Прытым, мясцамі да таго камяністая, што многія прадаюць крушні каменняў для нейкай беластоцкай фірмы ў цане па 80 злотых за 1 $м^3$ (грошы, як з неба!). Грузіць не трэба, фірма прысылае ўласны транспарт і рабочых.

Ведаем, што ў перадваенныя часы ў гарадах было беспрацоўе, а ў вёсках — перанасяленне, цеснага. І жоўты пагорак цаніўся, хаця на ім чалавек мала больш нажаў, ніж высеяў. Цяпер наадварот, і гэту адваротную сітуацыю асабліва моцна адчуеш, калі паходзіш па апусцелых крушынянскіх панадворках, хатах. Ці гэта дрэнна — не скажу, але пэўна адно: ніхто не мяняе лепшага на горшае.

...Мабыць, яшчэ дзесяць год таму назад справа камасацыі зводзілася б да ліквідацыі церасналосіцы. Зараз абазначае яна ў першую чаргу паляпшэнне гаспадарак, даць ім тыя лепшыя абшары.

Некалі мнагалюдныя Крушыняны расперліся на немалой прасторы — 2.900 гектараў, з чаго амаль палову зямлі можна са спакойным сумленнем звярнуць назад даўняму яе ўладару — лесу (засадзіць лесам). Гаспадарыць трэба на добрых, прыдатных землях, а такія ёсць — па некалькі гектараў у кожнай з двухсот гаспадарак. Шмат з іх цалкам пакінуты, альбо не маюць рацыі быту. Яны — нямыя сведкі колішняй жыццёвай бязвыхаднасці.

(Працяг на стар. 4)

Л. ЮР'ЕЎ: Сустрэча старых саратнікаў.

В. РУДЧЫК: Кроўю, рукамі, думкамі.

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА.

ЛАОСУ ПАТРЭБЕН НЕЙТРАЛІТЭТ

Два гады назад у Жэневе быў падпісаны дагавор, гарантуючы нейтралітэт Лаоса ў міжнародных суадносінах. Яго падпісала 19 дзяржаў — удзельнікаў канферэнцыі, у тым ліку чатыры вялікія дзяржавы, краіны, мяжуючыя з Лаосам, а таксама Індыя, Канада і Польшча. Разам з тым прадстаўнікі Індыі, Канады і Польшчы стварылі Камісію кантролю, якая павінна была пільнаваць, каб выконваліся ўсе ўмовы дагавору.

Што ж было найважнейшае ў гэтым дагаворы? Згодна з дагаворам, у Лаосе павінен быў быць створаны кааліцыйны ўрад, у які ўвайшлі б прадстаўнікі трох палітычных груповак: нейтралістаў, левых і правых. Сувана Фума, прадстаўнік нейтралістаў, павінен быў застацца прэм'ерам, кіраўнікі двух другіх груповак — віцэ-прэм'ерамі. Міністры павінны былі быць выбраны раўнамерна з кожнай групоўкі. Пазней трэба было аб'яднаць узброеныя сілы трох груповак. І, нарэшце, аднаўленне і развіццё гаспадаркі краіны павінна было абапірацца на ўласныя сілы і такую дапамогу заграніцы, якая не была б звязана з нейкімі палітычнымі ўмовамі.

За мінуўшыя два гады была рэалізавана толькі першая ўмова, прычым рэалізавана фармальна. Праўда, быў у Лаосе створаны кааліцыйны ўрад, аднак ён не пачаў нават фармальна дзейнічаць з-за супраціўлення рэакцыі. Хоць правыя прадстаўляюць сабой найслабейшую групоўку і кантралююць толькі трэцюю частку тэрыторыі, яны захапілі найважнейшыя дзяржаўныя пасады — міністра замежных спраў, міністра ўнутраных спраў і міністра гаспадаркі.

Дзве іншыя ўмовы — аб'яднанне ўзброеных сіл і планавае аднаўленне гаспадаркі — не былі выкананы. Наадварот, правыя не прапусцілі ніводнай магчымасці, каб павялічыць раскол паміж групоўкамі. У апошні час, напрыклад, сілы рэакцыі пачалі выцясняць узброеныя сілы левых — Патэт-Лао з цэнтра краіны, пачалі падкупоўваць нейтральныя атрады Конг-Ле і нарэшце ў сярэдзіне красавіка арганізавалі вайсковы бунт у сталіцы В'енцьяне.

Ніхто не сумняваецца ў тым, што такую дзейнасць рэакцыі падтрымлівалі і фінансавалі Злучаныя Штаты Амерыкі. Толькі пры такіх умовах рэакцыянеры адважыліся зрабіць блакаду будынка польскага прадстаўніцтва з Камісіі кантролю.

Аднак правыя і стаячы за іх плячыма Вашынгтон пераацанілі свае магчымасці. Доказам гэтага можа паслужыць хоць бы той факт, што атрады Конг-Ле былі разбіты, а палова салдат перайшла на бок Патэт-Лао, каб бараніць сапраўдны нейтралітэт краіны.

Рэакцыянеры Лаосу спаткаліся таксама з рашучым супраціўленнем міжнародных сіл. Міністры замежных спраў СССР і Вялікабрытаніі, якія вялі жэнеўскую канферэнцыю, яшчэ раз пацвердзілі сваю волю аб устанаўленні ў Лаосе поўнага нейтралітэту. Францыя запрапанавала склікаць новую канферэнцыю, каб яшчэ раз прадыскутаваць над нейтральнасцю Лаосу і ўсёй Паўднёва - усходняй Азіі. У такой сітуацыі ЗША, якія намерваліся выклікаць у Лаосе грамадзянскую вайну, як у Паўднёвым В'етнаме, значыць, з непасрэдным удзелам іх арміі, засталіся без падтрымкі.

Такім чынам, Лаос усё яшчэ мае шанцы на захаванне міру ў краіне і будовы нейтральнай дзяржавы згодна з воляй свайго народа і прагрэсіўных сіл усяго свету.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Грамадства Беласточчыны поўнасцю падтрымлівае тэзісы на IV З'езд партыі

Фрагмент прэзідыума канферэнцыі (злева направа): І-шы сакратар ВК ПАРП у Беластоку А. Лашэвіч, І-шы сакратар ЦК ПАРП Ул. Гамулка і І-шы сакратар ГК ПАРП у Беластоку Ю. Трусевіч. фота: Ю. Мазурэк

Два дні з удзелам І-шага сакратара ЦК ПАРП Уладзіслава Гамулкі праходзіла ў Беластоку перадз'ездаўская канферэнцыя беластоцкай партыйнай арганізацыі.

Канферэнцыя падвяла вынікі перадз'ездаўскай кампаніі ў ваяводстве, ацаніла дагэтуляшнія дасягненні ў гаспадарчым і культурным развіцці ваяводства і выбрала 37 дэлегатаў на IV З'езд партыі.

Перадз'ездаўская дыскусія, — сказаў у сваім дакладзе І-шы сакратар ВК ПАРП у Беластоку А. Лашэвіч, — стала крыніцай сур'ёзнага ажыўлення палітычнай дзейнасці ваяводскай партыйнай арганізацыі. У перадз'ездаўскай дыскусіі правільна адзначаўся сур'ёзны ўдзел Беласточчыны ў дасягненнях 20-годдзя Народнай Польшчы. Найбольш увагі прысвечана далейшым напрамкам развіцця ваяводства. Правільна адзначалася, што шэраг год галоўным напрамкам развіцця Беласточчыны будзе інтэнсіфікацыя сельскагаспадарчай вытворчасці. Накрэслены ў з'ездаўскіх тэзісах рост сельскагаспадарчай вытворчасці ў 1966 — 1970 гадах на 14—15 працэнтаў ва ўмовах Беласточчыны можа быць поўнасцю выкананы і нават перавыкананы. Адным з важных рэзерваў сельскагаспадарчай вытворчасці ў ваяводстве з'яўляюцца 200 тыс. гектараў зямельных угоддзяў, якія яшчэ поўнасцю не загаспадараваны. Яны маглі б даць 100 тыс. тон збожжа ў год, што садзейнічала б ліквідацыі адмоўнага збожжава - кармавога балансу акругі. Сур'ёзнага павелічэння сельскагаспадарчай вытворчасці можна дабіцца на Беласточчыне шляхам насілення мінеральнага і арганічнага ўгнаення зямлі. Далейшы рэзерв беластоцкай сельскай гаспадаркі — гэта амаль 500 тыс. гектараў паш. Далейшая меліярацыя будзе садзейнічаць павелічэнню вытворчасці сена і развіццю жывёлагадоўлі.

Прамысловасць ваяводства павінна спецыялізавацца ў апрацоўцы сельскагаспадарчых прадуктаў. Цяпер з Беласточчыны вывозіцца ў год у сярэднім 200 тыс. тон цукровых буракоў, 30 тыс. тон жывой вагі жывёлы і шэраг іншай сельскагаспадарчай сыравіны, якую, пабудаваўшы адпаведныя прадпрыемствы, можна было б апрацоўваць на месцы.

У дыскусіі дэлегаты на ваяводскую канферэнцыю найбольш увагі прысвяцілі выкарыстанню існуючых рэзерваў. Перш за ўсё гаварылася аб рэзервах у сельскай гаспадарцы.

З вялікай увагай прысутныя выслухалі выступленне І сакратара ЦК ПАРП Ул. Гамулкі. Прысвечана яно было актуальным заданням беластоцкай ваяводскай партыйнай арганізацыі ў галіне сельскай гаспадаркі. Адзначыўшы сур'ёзныя дасягненні ваяводскай партыйнай арганізацыі, Уладзіслаў Гамулка сцвердзіў, што дыскусія на канферэнцыі паказала, што тэзісы на IV З'езд сустрэліся з поўнай падтрымкай беластоцкай партыйнай арганізацыі і грамадства Беласточчыны.

Тав. Гамулка звярнуў таксама ўвагу і на некаторыя недахопы. Ведаем аб тым, — сказаў ён, — што няма сёння селяніна, які б не разумеў значэння штучнага ўгнаення для росту сельскагаспадарчай вытворчасці. Усё больш усведамляецца роля трактара для селяніна. Аднак ёсць прыклады, якія гавораць, што чалавек яшчэ не перамог кансерватызм. Аб гэтым гаворыць вельмі маруднае развіццё хімічнай барацьбы з пустазеллем на палях. У гэтай галіне ў Вашай акрузе робяцца толькі першыя крокі. Недастаткова таксама вырашаецца праблема рацыянальнага кармлення жывёлы. Усё яшчэ з неахвотай і недаверам адносіцца большасць сялян Вашай акругі да пытання інсемінацыі. З праблемай барацьбы з кансерватызмам вяжацца адно з асноўных заданняў: арганізацыйна - усведамляючая дзейнасць, якая б мабілізавала людзей на барацьбу за прагрэс. Гэта заданне ўсіх партыйных арганізацый, сельскагаспадарчай службы, ЗМВ, ГС-аў і рад нарадовых. Чым лепшай і больш актыўнай будзе Ваша дзейнасць у гэтым крузе, тым хутчэй будзе ісці наперад сельская гаспадарка.

Ваша партыйная арганізацыя, — сцвердзіў на заканчэнне тав. Гамулка, — з'яўляецца добрай арганізацыяй, мае шэраг сур'ёзных дасягненняў. Так як і цэлая партыя, знаходзіць усё шырэйшую апору ў масах. Доказам гэтага з'яўляюцца шматлікія абавязацельствы, прадукцыйная і грамадская праца, якія падымаюць жыхары гарадоў і вёсак усёй краіны для адзначэння IV З'езда партыі. На IV З'ездзе, — сказаў далей тав. Гамулка, — будуць вызначаны новыя заданні, якія будзе рэалізаваць уся партыя і народ. Гэта будуць сур'ёзныя заданні. Але так сама вялікія і ўсё ўзрастаючыя ў нас сілы партыі, сілы ўсяго народа.

Дэлегаты ў час канферэнцыі фота: Ю. Мазурэк

УСПАМІНЫ КАМУНІСТАЎ

Уладзімір Станкевіч. АДЗІН З МНОГІХ

22)

Седзячы ў Каранове, я амаль не зарабіў новага, не менш чатырохгадовага прыгавору за «камуністычную дзейнасць у турме». Нелегальную камуністычную літаратуру мы атрымоўвалі ў турму ў Каранове «легальна». Справа ў тым, што турэмны наглянік, які кіраваў кантролем прысылаемых вязням пасылак, быў намі «апрацаваны». Ён ведаў, што пасылкі, якія прыходзілі на маё прозвішча, павінен кантраляваць сам, прычым так, каб былі яны «скантраляваны», але ўложаная ў яе літаратура не была абнаружана. Увесь 1934 год і пачатак 1935 года ўсё ішло добра: я рэгулярна раз, а часам два разы ў месяц атрымоўваў з Варшавы пасылку, у якой былі кавалак саланіны або шмальцу, кавалак масла, цукар і яшчэ што-небудзь з ежы і кашуля або нагавіцы, а вось у гэта ў сярэдзіну была ўкручана заўсёды пачка літаратуры. Наглянік (на жаль, прозвішча яго не памятаю) маю браўся кантраляваць пасылку асабіста. Ён спрытна нібы абмацваў кашулю ці нагавіцы і адкладаў, але надта дакладна аглядаў ежу, рэзаў на кавалачкі, аглядаў з усіх бакоў. Я забіраў пасылку, ішоў у камеру і мы мелі свежую партыйную літаратуру, з якой мы даведваліся аб падзеях у Польшчы і ва ўсім свеце.

У палове красавіка 1935 года паклікалі мяне па пасылку. Калі, увайшоўшы ў пакой, у якім выдавалі пасылкі, я не ўбачыў у ім нашага наглядальніка, я ўжо ведаў, што літаратура будзе знойдзена і я буду мець судовую справу. Таму я зараз перад распакоўваннем маёй пасылкі спытаў, адкуль і ад каго яна. А калі стражнік сказаў, што з Варшавы, я заявіў:

— Тут нейкая памылка, гэта не для мяне пасылка, бо я ў Варшаве не толькі сваякоў, але і знаёмых не маю. Я чужой пасылкі не хачу і не прыму.

— Іншага Уладзіміра Станкевіча ў нашай турме няма, — сказаў стражнік. — Зрэшты, дзіўны з вас чалавек, даюць — дык трэба браць, тым больш ежу.

— Не, я чужога не вазьму, — заявіў я станоўча.

Стражнік, спрачаючыся са мною, раскрыў пасылку, падняў нагавіцы, а з іх выпаў на падлогу вялікі скрутак паперы. У той час увайшоў якраз у пакой турэмны інспектар. Пачуўшы нашы спрэчкі, падышоў да нас у момант, калі выпаў з нагавіц скрутак. Схіліўся, падняў, а развязаўшы і зірнуўшы на напіс: «Чэрвоны Штандар» — орган ЦК КПП», ускрыкнуў:

— Ого-го — гэта ж камуністычная папера.

— Я ж заяўляў, што гэта не для мяне пасылка, — адазваўся я зноў. — Гэта нейкая правакацыя паліцыі. Я пратэстую і дамагаюся высвнення і пакарання віноўных, — станоўча заявіў я і вышаў з пакою.

За два тыдні паклікалі мяне і завялі ў кабінет начальніка турмы, дзе прывітаў мяне пракурор:

— Як відаць, мала вам дагэтуляшніх двух прыгавораў за камуністычную дзейнасць, бо далей дзейнічаеце ў турме, распаўсюджваючы сярод вязняў камуністычную літаратуру. Я расказаў пракурору, як я не прыняў пасылкі, як заяўляў яшчэ перад адкрыццём яе і сказаў яму так:

— Мы мелі, маем і будзем мець сувязь з воляй, але не такім спосабам, як гэта хоча нам справакаваць паліцыя. Бо трэба быць хіба дурным нават правакатарам, каб пасылаць у турму такім спосабам літаратуру.

Начальнік турмы, можа таму, каб пракурору даказаць, што ў яго парадак, пачаў выясняць справу пасвойму:

— Я думаю, што зрабіў гэта якісь смаркаты камсамолец, які не знаючы турэмных абставін, надумаўся прыслаць у турму камуністам першамайскі падарунак. Узяў у Сэмпалоўскай (Стэфанія Сэмпалоўская — гэта знаны ў міжваеннай Польшчы грамадскі дзеяч, педагог, апякун палітычных вязняў, якія добра ведалі яе памяшканне ў Варшаве на вул. Смольнай. Са сродкаў Міжнароднай Арганізацыі Дапамогі Рэвалюцыянерам яна прысылала палітычным вязням грошы і адзежу), адрас, зрабіў пасылку, у якую ўлажыў літаратуру і выслаў.

Пракурор, распытаўшы мяне падрабязна аб выдаванні мне пасылкі, напісаў так, як я гаварыў, пратакол, які я падпісаў. За некалькі тыдняў я атрымаў паведамленне ад пракурора, што расследванне ў справе пасылкі з камуністычнай літаратурай спынена ў сувязі з недахопам канкрэтных доказаў маёй віны. Вядома, больш ужо на маё прозвішча пасылак з Варшавы не было, але літаратуру мы атрымоўвалі і далей пры дапамозе нашага наглядніка.

У караноўскай турме я шмат вучыўся, бо ўмовы для вучобы там былі добрыя. Бяда толькі была з маім здароўем. Катаванне ў час арыштаў у Беластоку, нягле-

У ЮНЫХ ТЭХНІКАЎ

Першыя прамені ранішняга сонца ў Мінску падаюць на высокі, абрамлены белай каланадай дом, які стаіць на крутой гары. Унізе, быццам каралі, шырока раскінуўся сад. Летам тут асабліва прыгожа і шумліва. Па дарожках, што змейкай разбягаюцца па садзе, з ранiцы да вечара кружаць стайкі рабят. Што іх сюды так цягне? У доме з белымі калонамі размясцілася Беларуская станцыя юных тэхнікаў. Тут працуюць 54 розныя тэхнічныя гурткі. Звыш тысячы рабят збіраюцца сюды, каб пазнаёміцца з дасягненнямі савецкай навукі і тэхнікі, паспрабаваць сваёй сілы ў мадэляванні цікавячых іх машын.

Усё тут — і велізарныя лабараторыі, і сучасныя інструменты, і навуковыя прылады — Савецкая дзяржава дала сваім малым грамадзянам бясплатна. Цікавымі адкрыццямі, радасцю карыснай працы напаўняецца жыццё мінскіх юных тэхнікаў.

А. Кійранен
Фота Д. Прэс

Вучань 9-га класа Васіль Белашысты робіць мадэль танкера.

На занятках у гуртку па авіямадэляванні.

У лабараторыі чыгуначнага мадэлявання.

Ігар Дарашэвіч і Георгій Рэўтовіч за мантажом аўтамата для кіравання мадэллю аўтамабіля па радыё.

ЦАНА ЛЁГКАДУМНАСЦІ

Яна высокая. Датычыць 536 асоб з Беласточчыны, якія найчасцей з-за сваёй лёгкадумнасці або зусім пакінулі гэты свет або асталіся калекамі, або ў найлепшым выпадку, панеслі высокія (звыш 1000 зл) грашовыя страты. Гэтыя лікі жудаснай статыстыкі дносяцца да мінулага года. У першым квартале бягучага года міліцэйская хроніка запісала ўжо 6 выпадкаў смерці на дарогах Беласточкага ваяводства. Загінула трое дзяцей.

Прычыны штогод чаргуюцца як у зачараваным коле: п'янства і «кавалерская язда».

Працаўнікі грамадзянскай міліцыі пры дапамозе армоўцаў і дарожных інспектараў вядуць вострую барацьбу з піратамі дарог. У мінулым годзе яны пакаралі штрафнымі мандатамі на Беласточчыне аж 38 865 асоб. Для лёгкадумных літасці не будзе.

Многа няшчасных выпадкаў бывае ў час рознага роду фестынаў і парафіяльных свят, калі кавалеры падап'юць і пачнуць хваліцца сваімі матацыкламі. Ваяводская камендатура міліцыі прапануе арганізаваць у вёсках на час гульняў адплатныя стаянкі для матацыклаў. Сторож, які старажыў бы стаянкі, не меў бы права выдаць п'янаму ўласніку яго матацыкл. Матацыкл можна было б забраць на другі дзень пасля ацвярожання. Гэтае самае датычыць веласіпедаў і другіх механічных сродкаў руху. Думка вельмі добрая, хоць могуць узнікнуць цяжкасці пры яе практычнай рэалізацыі. Напрыклад, хто будзе супрацьўляцца п'янаму аматару кавалерскай язды, калі ён або сілаю захоча адабраць свой матацыкл са стаянкі, або зусім не захоча паставіць яго на стаянку? Аднак варта спрабаваць. Шмат памагла б тут прысутнасць міліцыі.

Найлепш аднак, каб людзі больш разважліва падыходзілі да справы. Лёгкадумнасць за рулём раўняецца смерці. (вр)

дзячы на ратунак доктара Андрэеўскага, пакінула ў маім арганізме такія сляды, якія ў турэмных абставінах зліквідаваць было немагчыма. Асабліва ў канцы 1935 года, пасля перажытага тэрору, узмоцніўся боль у грудзях.

У верасні 1935 года адбыліся байкатаваныя большасцю грамадзян Польшчы выбары ў сейм, паводле новай фашысцкай канстытуцыі з красавіка 1935 года і новай выбарчай фашысцкай ардынацыі. Нававыбраны сейм, каб злагодзіць абуранасць працоўных, выкліканую між іншым і масавымі арыштамі прапагандыстаў байкоту выбараў у сейм, прыняў амністыю, якая змяншала прыгаворы палітычных вязняў да 10 год на 1/3. Мне належалася зняць з прыгавору два гады, але знялі толькі няцэлы год.

Выйшаў я з караноўскай турмы ў канцы студзеня 1936 года. Прыехаў да бацькоў у Гродна хворы, а жыллёвыя ўмовы ў іх былі горшыя, чым я меў у турме. Бацька пасля майго арышту быў звольнены з працы ў прыватнай яўрэйскай гімназіі па загаду паліцыі, і быў пераважна беспрацоўным. Было бацькам аж так цяжка жыць, што ў 1932 годзе маці, каб пабачыць мяне ў беластоцкай турме, прыходзіла з Гродна ў Беласток (80 кіламетраў) пехатою і пехатой вярталася ў Гродна, бо не было некалькіх злотых на цягнік. У 1935 годзе знаёмая дворнічыха (маці вядомага ў Гродне камуніста Сашкі Абрамовіча) адступіла бацьку сваю працу і хату. Хата гэта — адзін пакой зроблены з пральні. Сцены мокрыя, высока ля столі закратаванае аконца, праз якое відаць былі толькі ногі прахожых. У гэтым пакойчыку жыло ўжо чатыры асобы: бацькі, наймалодшы 11-гадовы мой брат Міхась і маці бацькі. Дайшоў пяты жыхар — я з хворымі грудзьмі.

Аб гісторыі друкарні айцоў базыльянаў у Супраслі ў літаратуры можна знайсці некалькі розных тэорый. Аднак гэтая рэч яшчэ дакладна не даследавана і ні адна з тэорый заснавання друкарні не даказана. Шырока прынялася думка, што супрасляўскую друкарню заснаваў рускі першадрукар Іван Фёдараў. У такім выпадку друкарня гэта будзе адной з найстарэйшых у Польшчы, існуючых ужо ў XVI стагоддзі.

Але супроць гэтага выступаюць некаторыя гісторыкі, лічачы, што базыльянская друкарня паходзіць з канца XVII стагоддзя, ад перанясення яе з Вільна ў Супрасль у 1694 годзе.

Які ж сапраўды быў пачатак гэтай друкарні і ці можна спалучаць майстэрню супрасляўскіх манахаў з асобай Івана Фёдарава?

Давайце звернемся да часоў, калі Іван Фёдараў гасціў на нашых землях, у 1567 — 1572 гадах. Іван Фёдараў паходзіў з Масквы. Прыехаў у Заблудаў на запрашэнне гетмана Рыгора Хадкевіча і прывёз з сабой амаль поўнае абсталяванне друкарскай майстэрні за выключэннем прэса, які быў вельмі цяжкі і невыгодны ў падарожжы.

У Заблудаве амаль паўтара гады Фёдараў разам з дваццаццю памочнікамі абсталёўваў друкарню. Такі доўгі перыяд часу яму спатрэбіўся на пабудову новага друкарскага прэса, падрыхтоўку новага шрыфта або папаўнення таго, што ён прывёз з Масквы.

Нарэшце ў 1569 годзе ён выдаў першую друкаваную на беластоцкай зямлі кніжку «Евангеліе навучальнае» на царкоўна-славянскай мове. Год пазней выдаў «Псалтыр з Часасловам» і на гэтым закончыў сваю дзейнасць у Заблудаве. Праз нейкі час выехаў у Львоў, забіраючы з сабою толькі тое, што было яго непасрэднай уласнасцю. Друкарскі прэс і зроблены ў Заблудаве шрыфт, якія былі ўласнасцю гетмана Хадкевіча, засталіся на месцы.

Аб далейшых лёсах гэтай майстэрні ёсць вельмі скупыя звесткі. У лістападзе 1572 года памёр вялікі літоўскі гетман Рыгор Хадкевіч. Праз некалькі гадоў паміраюць яго сыны Аляксандр і Андрэй. Цэлы маёнтак перайшоў на жонку гетмана — Кацярыну. Пасля смерці найбліжэйшых Кацярына адышла ад свецкага жыцця, шукаючы спакою ў манастыры. Маёнтак перайшоў на яе дачку Анну Хадкевіч - Пацову, а вялікі кнігазбор быў падараваны Супрасляўскаму манастыру, які даволі часта атрымліваў падобныя падарункі ад магнатаў. Магчыма, што і друкарня разам з бібліятэкай перайшла на ўласнасць манастыра.

На пачатку XVI стагоддзя, у 1500 годзе, кіеўскія манахі на просьбу Аляксандра Хадкевіча (бацькі вядомага нам гетмана) за

З. СОКУЛ

АБ ПАЧАТКАХ ДРУКАРНІ У СУПРАСЛІ

снавалі ў Супраслі манастыр. Манахі атрымалі ад магната некалькі вёсак. Недзе каля 1627 года гэты манастыр перайшоў у рукі уніятаў і кіравалі ім касцельныя ўлады. Такім чынам першым прэорам быў арцыбіскуп полацкі Габрыель Календа.

Найбольшага росквіту манастыр (ужо тады базыльянскі) дасягнуў пры наступным прэоры Купрыяне Жахоўскім, метрапаліце ўсяе Русі.

Як разумны і адукаваны чалавек, ён клапаціўся аб развіцці культуры і асветы не толькі сярод манахаў, але і сярод мясцовага насельніцтва. Для гэтага яму патрэбна была друкарня. Недзе каля 1654 года манахі ўспомнілі аб існаванні былой друкарні Фёдарава і надрукавалі ў ёй малітвенную кніжку для простага люду. Аднак ад выдрукавання апошняй кніжкі ў гэтай друкарні мінула ўжо сто год, кіры

ліца была мала вядома і ўстарэлі друкарскія прылады. У шматнацыянальным грамадстве, дзе працавалі манахі, патрэбны былі кніжкі на розных мовах: лацінскай, рускай і нават грэчаскай. Таму метрапаліт Жахоўскі пачаў разглядацца, дзе б купіць добра абсталяваную друкарню. Гэта не было такой простай справай, як можа здавацца, бо вельмі цяжка было знайсці друкарню, якая мела б шрыфты на розных мовах, не гаворачы ўжо аб тым, колькі за яе трэба было заплаціць.

Магчымасць такая здарылася пазней, калі ў Вільні была закрыта друкарня айцоў базыльянаў, бо тыя не мелі дзяржаўнага дазволу на друк. Супрасляўскія манахі выкарысталі гэта і як найхутчэй перавезлі віленскую майстэрню да сябе, нягледзячы на супраціўленне сваіх субратоў. Вядома, гэта адбылося па згодзе метрапаліта Жахоўскага, якому потым прыйшлося бараніць сваіх падапечных на Жывецкай кангрэгацыі, дзе віленскія браты патрабавалі звярнуць ім друкарню. Жахоўскі тлумачыўся тым, што ў Вільні друкарня была закрыта і не выкарыстоўвалася, а ў Супраслі яна будзе спаўняць сваю ролю. Віленскія базыльяне патрабавалі звароту друкарні і на некалькіх пазнейшых кангрэгацыях, аднак, як гэта часта бывае, справа зацягнулася і потым аб ёй забылі.

У 1694 годзе, не дачакаўшыся пуску друкарні, памёр метрапаліт Жахоўскі. А супрасляўскія базыльяне, стаўшы паўнапраўнымі ўласнікамі друкарні, хутка пачалі ажыўленую

(Працяг на стар. 4)

САМАДЗЕЙНІКІ З АЛЬХОЎКІ

Гурток БГКТ у Альхоўцы арганізаваў са сваіх членаў мастацкі калектыў, у праграму якога ўвайшлі п'есы «10 гектараў» і «Мікітаў лапаць», песні і гумар. Выступаў ён у многіх вёсках Гайнаўшчыны. Гэты аматарскі калектыў таксама ўдзельнічаў у павятовым аглядзе драматычных гурткоў БГКТ Гайнаўскага павета выстаўляючы пастаноўку «Мікітаў лапаць». Трэба сказаць, што мастацкі ўзровень даволі добры. Асабліва добра справіліся са сваім заданнем выканаўцы роляў Мікіты і Яўмена.

Тэкст і фота МХ

Сцэна з пастаноўкі «Мікітаў лапаць».

АКАРДЭАНІСТЫ

Гарадскі аддзел БГКТ штогод праводзіць курс ігры на акардэоне для дзяцей і моладзі. У гэтым годзе курс пад кіраўніцтвам Веслава Дзюбінскага акончыла 45 чалавек. Што моладзь дарма час не марнавала, можна было пераканацца на першамайскай урачыстасці ў ГП БГКТ, дзе ўдзельнікі курсу выступілі ў мастацкай частцы са сваёй праграмай.

НА ЗДЫМКУ: Удзельнікі курсу акардэаністаў у час канцэрта. (п)

Крушынянскія рацы

(Працяг са стар. 1)

Рэліктам мінуласці з'яўляецца трохпалёўка — трохпольны спосаб гаспадарання. Штогод трэцяя частка ворнай зямлі ляжыць аблогамі. Як кажуць, «адпачывае», усё роўна якая, неўраджайная ці ўраджайная, і нягледзячы на тое, ці грамадская рада лічыцца з гэтым фактам, ці не лічыцца, устанаўляючы гадавыя падаткі, абавязковыя дастаўкі збожжа, мяса. Зямля ляжыць, пасуць на ёй кароў, авечак. Крушынянская гадоўля трымаецца на курыных лапках, дакладней кажучы, на сырадэлі. Спякотнае лета засушыла сырадэлю і ў вёсцы адразу паменшала напалавіну авец (на 403 шт.), кароў на адну трэцюю. Адны коні нязменна фігуруюць ад 103 да 108 штук і нязменна паядаюць сваім конскім апетытам відны працэнт ураджаю. (Эх, каб трактара сюды!) Солтыс Пятэльскі няўцешны, пахмурны: «Пытаецца пра сена? Няма ў нас сена, у «Чорным Рагу» ледзь наручні накосіш, расце «казіная барода» ды толькі».

Падобных «барадак» сярод палёў налічылі мне ў грамадскай радзе роўна 208 гектараў.

— Трэба араць, угнойваць і сеяць траву!

На гэтаку параду субяседнікі адказалі мне запытаннем:

— Хто ж пакідае сярод палёў добрую зямлю пад сенажаць?

Крушыняны

Значыць, грошы то выкінеш, а назад не возьмеш.

Не тыя часы, каб начытаныя крушынянскія людзі задавальняліся старыною. Аднак жа, новае да іх гаспадарак даходзіць надта павольна. Крушынянам усюды далёка, позняцца. Маюць яны цэлы спіс жаляў у адрас мястэчка Крынкі, да якога 11 кіламетраў гарыстым гасцінцам; месяцамі дабіваюцца ад крынкаўскага электраманцёра наладкі вулічнага асвятлення і хатніх інсталяцый (цёмна, хоць у морду бі); ніяк не прызвычаяць прадаўшчыцу адкрываць краму, прынамсі. раз у дзень і дбаць аб выбары тавараў (вінаваты ГС-аўскія знаёмствы); угнаенні маментальна расхопяць мяшчане (пакуль дакалоцішся фурманкаю з Крушынян); у мястэчку няма вулканізатара, ездзь з падранай апонай аж у Саколку (40 км); спрабуй, разжыўся вёска на трактар ці іншую машыну — будзеш валачыцца на рамонты па 50 км да бухвалоўскага ПОМ-у (у Крынках няма рамонтнай майстэрні)...

Фактычна, Крынкі жывуць самі для сябе, не адыгрываюць істотнай ролі ў ваколіцы — з абы глупствам трэ' перціся да павятовай (далёкай) Саколкі.

У наш нецярплівы дваццаты век закінутыя Крушыняны трацяць старасвецкую раўнавагу духу, бачаць і разумеюць сваё спазненне — ой, нецярпліва...

САКРАТ ЯНОВІЧ

IX ПАМЯЦІ

10 мая адбыўся ў Мілейчыцах (Сямяціцкі павет) вялікі мітынг, прысвечаны 19-тай гадавіне заканчэння ІІ-ой сусветнай вайны. Арганізатарамі мітынга былі павятовае праўленне Саюза сялянскай моладзі, павятовы аддзел БГКТ у Мілейчыцах. На мітынг сабралася многа людзей з Мілейчыц і навакольных вёсак. Удзельнічаў у ім таксама былы воін савецкай арміі Іван Мікалаевіч Шыбакоў з жонкай Аляксандрай Васільеўнай. Іван Мікалаевіч Шыбакоў у 1941 годзе быў камандзірам дзота, які яшчэ па сённяшні дзень знаходзіцца над ракой Буг. Дзот, якім камандаваў лейтэнант Шыбакоў, знаходзіцца недалёка ад вёскі Слохі ў Сямяціцкім павеце. Разам са сваімі падначаленымі лейтэнант Шыбакоў абараняў гэты дзот 10 дзён ад моманту нападу гітлераўцаў на Савецкі Саюз. Аб цяжкіх сваіх перажываннях у гэтыя першыя дні вайны ён апавядаў сабраўшымся на мітынгу.

Выступае былы воін Савецкай Арміі лейтэнант І. Шыбакоў. Побач злева яго жонка Аляксандра.

Тэкст і фота **Сяргей Крэйза**

У Мілейчыцах на магілках савецкіх воінаў, якія загінулі на тэрыторыі Сямяціцкага павета ў 1941—44 гадах, стаіць помнік. Ля гэтага помніка складаюць вянок прадстаўнікі павятовага камітэта ПАРП Арсеній Апішчук і Аляксей Юзэфовіч.

Аб пачатках друкарні у Супраслі

(Працяг са стар. 3)

выдавецкую дзейнасць. Супрасльская друкарня складалася з двух частак: былой майстэрні Івана Фёдарава з кірыліцкім шрыфтам і багата забяспечанай рознымі шрыфтамі віленскай майстэрні.

Як бачым, манахі былі добра падрыхтаваны да выдавецкай працы ў мясцовасці, дзе жыло шматнацыянальнае насельніцтва.

Базыльяне не абмяжоўваліся выданнем толькі рэлігійных кніжак, а стараліся забяспечыць мясцовае насельніцтва іншымі кніжкамі. Выдавалі шмат гаспадарчых дапаможнікаў, календароў, падручнікаў па жывёлагадоўлі, развядзенню пчол, апрацоўкі зямлі, а таксама наймаднейшых у той час раманаў «Авантуры Эрнестыны», «Авантуры Амаліі», «Падарожжы на выспу кахання» і іншыя.

Трэба яшчэ ўспомніць аб перакладчыцкай дзейнасці айцоў базыльянаў. Першае польскае выданне «Падарожжаў Гулівера» Свіфта выйшла ў Супраслі, як і адна з найбольш папулярных у той час кніжак «Увагі аб жыцці Яна Замойскага» С. Сташыца.

Друкарня базыльян — адна з найбольш актыўных у Польшчы — дзейнічала аж да 1804 года.

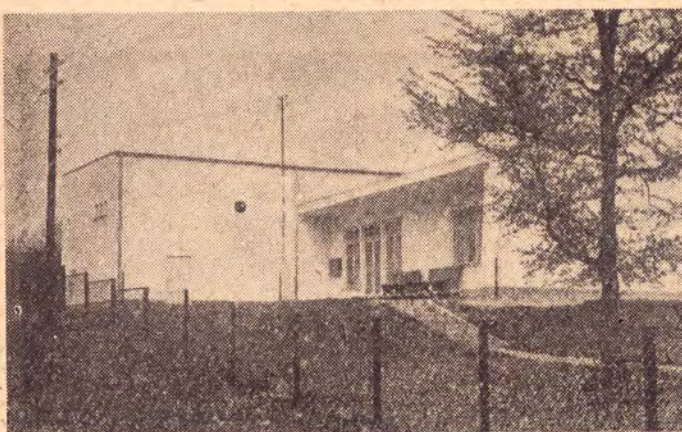
Разам з палітычнымі зменамі занепала старая, заслужаная друкарня. У 1804 годзе яе прадалі на аўкцыёне. Уласнікам яе стаў купец Арон, які вывез друкарню ў Беласток, дзе яна пачала існаваць як дзяржаўная друкарня.

З. СОКУЛ

На смеццях пані маршалковай

Пані маршалкова Пілсудская будавала сабе палац.

ПГР таксама пабудаваў палац за амаль мільён злотых, але гэты палац даступны для ўсіх працаўнікоў ПГР і жыхароў суседніх вёсак. У ім памяшчаецца пастаяннае кіно, святліца з тэлевізарам, бібліятэка. Розніца паміж адным і другім аж надта відавочная.

Старэйшыя людзі, у памяці якіх яшчэ добра захаваліся ўспаміны з даваеннага перыяду, любяць часам параўнаць дасягненні нашых ПГР-аў з тым, што было ў памешчыцкіх маёнтках, на базе якіх тварыліся дзяржаўныя гаспадаркі. Параўнанні гэтыя, на жаль, **у перакананні некаторых асоб**, не заўсёды выходзяць на карысць ПГР-аў. Ці гэта справядліва?

Хопіць прымкнуць вочы і вярнуцца думкамі, скажам, да 1936 года. Паміж старымі ліпамі бачым аднапавярховы, высока каменнямі падмураваны, беленькі памешчыцкі асабняк — Каменны Двор, маёнтак, які знаходзіцца за вёскай Вулька - Пяткоўская, што ў Бельскім павеце. А вось яго ўласніца — пані маршалкова Пілсудская, жонка фактычнага дыктатара даваеннай Польшчы. Хто як хто, але яна не павінна была наракаць на недахоп грошай, каб прыкладна весці свой маёнтак. Пакінула аднак пасля сябе памешчыцкі дом, адзін кароўнік і кучу смецця.

А што цяпер можна убачыць у Каменным Двары?

Кіраўнік ПГР, Юльян Псікута, старэйшы ўжо чалавек, якому даўно час на пенсію, паказвае свае кароўнікі, хлявы, клуні, склады, гаражы, розныя фермы, гадавальнікі таполі і фруктовых дрэвак. Гэтага ўсяго так многа, што не абысці, не пералічыць. **Аднаго маладога фруктовага саду, які ўжо дае ўраджай — 50 гектараў!** Яблыкі сакавітыя, бы свежа сарваныя, можна тут дастаць яшчэ ў сакавіку.

А вось цялятнік. Тут гадуюць матак чырвонай дацкай пароды для іншых ПГР-аў. За адну матку на ацяленні бяруць у сярэднім 12 тысяч злотых.

— Найбольш аднак аплачваецца нам, — інфармуе кіраўнік, — гадавальнік фруктовых дрэў. За адно трохгадовае дрэўца бяром каля 20 злотых, а на адным гектары расце ў сярэднім да 15 тысяч штук. Палічыце самі.

У ПГР-ы працуюць 64 пастаянныя рабочыя. Кажуць, што жывецца ім добра. Каб было дрэнна, проста пакінулі б Каменны Двор і пайшлі б туды, дзе лепш. **ПГР пабудаваў ім домікі**, дзеці на кошт ПГР-у штогод адпачываюць у школьных лагерах, усе члены калектыва пабывалі ў мінулым годзе на дармовай экскурсіі ў Чэхаславакіі, а чацвёра найлепшых сярод іх 8 дзён правялі ў ГДР. Ездзяць у тэатр. Плаціць ПГР. Плаціць, бо сапраўды мае чым плаціць. 61 62 гаспадарчы год — 1 мільён 700 тысяч зл. чыстага даходу, наступны год, неўраджайны, даход толькі(!) 840 тысяч зл., у бягучым годзе, як гаворыць кіраўнік, дапрацуецца не менш паўтара мільёна. Ёсць даход, дык пастаянныя рабочыя штогод, зразумела, атрымоўваюць грашовыя ўзнагароды, часам нават роўныя і вышэйшыя за месячную зарплату.

Зямлю ПГР мае розную. Шмат ІІІ класа, ёсць аднак таксама і 50 га VІ кл. Але ўраджаі — у сярэднім па 26 цэнтнераў з аднаго гектара чатырох асноўных культур! Толькі хлебаробы Апольскага ваяводства могуць канкураваць з ПГР-ам у Каменным Двары! Няма тут ніякіх цудаў. Поўная механізацыя, тэрміновы догляд, дастатковае ўгнаенне і працавітасць калектыву — вось асноўныя стымулы іх дасягненняў.

Вось што цяпер дзеецца на былых смеццях пані маршалковай. Калі вясці спрэчкі аб ПГР-аўскай гаспадарцы, калі рабіць нейкія параўнанні паміж тым, што было і што ёсць, дык варта мець на ўвазе Каменны Двор.

В. РУДЧЫК

Фота аўтара

ДАРОГА СЛАВЫ

Штаб партызанскай брыгады «У імя Радзімы». Другі справа — камандзір брыгады, палкоўнік Міхась Янкоўскі («Мартынаў»).

У БЕЛАВЕЖСКАЙ ПУШЧЫ

У Белавежскай пушчы ішла смяртэльная барацьба з фашыстамі. Аб ёй успамінае Рыгор Саевіч, партызан атрада імя Дзяржынскага:

«База нашага атрада ў маі 1944 года размяшчалася ў 211 квартале Белавежскай пушчы. Немцы пры дапамозе здраднікаў даведаліся аб месцы стаянкі нашага атрада.

Была раніца 6 мая 1944 года. Партызанскі лагер яшчэ спаў. Вокрык «Немцы!» падарваў нас тады, калі ўжо на паляну пасыпалася лавіна агню. Мы са зброяй у руках выскачылі з шалашоў і пачалі хаатычна адстрэльвацца. Асноўныя сілы немцаў наступалі з усходу, але агонь набліжаўся і з іншых бакоў. Разгарэўся няроўны бой. Група дэсантнікаў — разведчыкаў скочыла ў шалаш ратаваць радыёстанцыю. Чатырох іх тады загінула. Усё больш было раненых. Аб ратаванні абсталявання не было чаго і думаць. Мы адступілі толькі са зброяй у руках. Раненых забралі з сабой. Немцы хутка занялі наш лагер. Ноччу мы вярнуліся на месца бою. Там ляжалі целы чатырох загінуўшых разведчыкаў. Гэта былі маладыя хлопцы. камсамольцы, добраахвотнікі з далёкай Масквы. Назаўсёды засталіся ў тым месцы Белавежскай пушчы.

Калі пачалося чэрвеньскае наступленне, мяне паклікаў камандзір брыгады «У імя Радзімы» палкоўнік Мартынаў і загадаў дабрацца да генерала Капусты, перадаць яму весткі аб становішчы ў раёне Гайнаўкі, Бельска, Белавежы і вусна паінфармаваць аб нямецкай сістэме абароны ў гэтым раёне. З групай партызан я пайшоў на ўсход. Дарогі і лясныя тракты былі запоўнены адступаючымі гітлераўцамі. З цяжкасцю прабіраліся мы на ўсход. Так мы дабраліся амаль да Косава-Палескага. З усходу нарастаў гул артылерыі. Да генерала Капусты мы не дайшлі. Спаткалі Савецкую Армію, якая, як лавіна, пасоўвалася наперад. Партызанскае данясенне, якое мы неслі, перадалі дывізіі, наступаючай у напрамку Белавежа — Гайнаўка, а самі далучыліся да савецкіх аўтаматчыкаў. Мы вялі байцоў праз палескія балоты. Нечакана нападалі на немцаў і імкнуліся хутчэй у свае родныя мясціны. Я давёў савецкіх воінаў да Белавежы. Знянацку напалі на немцаў. Узарвалі два танкі, абыйшлі Белавежу і паімчаліся ў бок Гайнаўкі ратаваць мясцовыя фабрыкі. Першая атака на Гайнаўку пачалася ноччу з боку Ліпін. Моцным нечаканым ударам танкаў і пяхоты Савецкая армія выгнала немцаў з горада і выратавала ад знішчэння лесапільню і хімічную фабрыку. 22 ліпеня 1944 года Гайнаўка і аколіцы былі вызвалены ад ворага. Партызаны вышлі з пушчы...»

А. АМІЛЬЯНОВІЧ

Хведар Бяглюк з Дубін, былы партызан атрада імя Дзяржынскага (Белавежская пушча).

Кастусь Новік з Лукі, былы партызан атрада імя Кутузава (Белавежская пушча).

Партызаны брыгады «У імя Радзімы» ў Белавежскай пушчы.

ВІЗІТ ДРУЖБЫ

З нагоды XX-годдзя Польскай Народнай Рэспублікі і адзначэння дзён асветы кніжкі і друку Беласточчыну наведала маладзёжная дэлегацыя Інстытута педагогікі з Гродна на чале з прарэктарам тав. Сельвановічам. Дэлегацыя была госцем I і II настаўніцкіх студый ў Беластоку. У час спаткання з прадстаўнікамі маладзёжных арганізацый — Саюза сялянскай моладзі, Саюза сацыялістычнай моладзі і Саюза польскіх гарцэраў — многа гаварылася аб ідэйна - выхаваўчай працы будучых настаўнікаў, якія накіроўваюцца пераважна ў вясковыя школы. Вечарам члены дэлегацыі былі на студэнцкай вечарыне.

На другі дзень госці з Гродна выехалі ў Варшаву і пабывалі там у Палацы культуры і навукі, Варшаўскім універсітэце, Нарадовым музеі, музеі Войска Польскага, Лазенках і на Старым месце.

У нядзелю дэлегацыя ўзяла удзел у „Гвяздзістым паходзе" моладзі ў Беластоку і пабывала на выстаўцы „Дасягненні школьніцтва на Беласточчыне за XX-годдзе Народнай Польшчы". На заканчэнне візіта дружбы дэлегацыя падзякавала за цёплы прыём і запрасіла настаўнікаў і студэнтаў наведаць Гродзенскі інстытут педагогікі.

Тэкст і фота **Пётр ГРЫГАРУК - СЕМЯНЮК**

Абмен значкамі

Госці накіроўваюцца ў Дом студэнта.

Дэлегацыя з Гродна

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

БУЛЬБА

Бульба робіць кар'еру. Зусім не пераўвялічваю. Яна займае ў нашым ваяводстве звыш 180 тыс. гектараў, а сярэдні ўраджай склаў у мінулым годзе 160 цэнтнераў з гектара. Гэта ўжо дасягненне, гэта ўжо добрае пасведчанне для нашых сялян, гэта ўжо дае перспектыву вырошчвання на патрэбы ўсёй краіны і на экспарт.

Аднак ёсць лікі і вынікі, якія выклікаюць разважанні. У Бельскім, Гайнаўскім ці Сямяціцкім паветах, сяляне - доследнікі дабіваюцца нават 400 ц бульбы з гектара. Гэта рэкордныя ўраджаі, але яны паказваюць шанцы і магчымасці нашага ваяводства ў вырошчванні гэтай культуры.

Вырошчваем розныя гатункі: «Вышаборская», «Эпоха», «Фіта», «Эверэст», «Піянер» і шмат іншых.

Які выбраць? Гэта залежыць ад розных умоў. Найлепш параяць сяляне — доследнікі вашага раёну.

Бульба — патрабавальная расліна, асабліва любіць добра ўгноеную глебу. Абавязковы мінеральныя ўгнаенні. Даем пад бульбу 200 — 300 цэнтнераў гною, пераважна вясной (павінен быць добра перагніўшы). Заворваем яго на глыбіню 15 см.

У апошні час прымяняюць іншы метад выкарыстоўвання гною. Пры аранні ствараюцца барозны і ў іх спадае гной, які потым лёгка прыкрываем пры баранаванні. Тады застаюцца сляды баразнаў, у якія садзім бульбу. Такі метад дазваляе атрымліваць тыя самыя ўраджаі пры меншай колькасці гною (20 ц на га).

Добры ўраджай дае бульба, пасаджаная на завораных зялёных угнаеннях. Вельмі добрым арганічным угнаеннем з'яўляюцца гнаёва - тарфяныя кампосты. На гэтае ўгнаенне трэба звярнуць больш увагі ў сувязі з вялікімі ў нас запасамі торфу і недахопам гною.

Цікавы вопыт здабыў Аляксандр Ахрымюк з Сакаў (Бельскі павет). Прымяніўшы гнаёва - тарфяны кампост, ён дабіўся павышэння ўраджаю на 72 цэнтнеры з гектара ў параўнанні з суседнім полем, дзе арганічнага ўгнаення не даваў. Мінеральнае ўгнаенне ў гэтым выпадку абапіралася на 30 кг фосфару і 60 кг калію.

Важнае значэнне на ўраджай мае адпаведны дабор саджанцаў. Гэта павінны быць адборныя клубні адпаведнага гатунку, які найлепш расце ў даных умовах. На адзін гектар трэба 20—30 цэнтнераў саджанцаў.

На Беласточчыне яшчэ пераважна садзяць бульбу ўручную. У бліжэйшыя гады шырока будуць уводзіцца механічныя бульбасаджалкі. Існуе неабходнасць закупіць больш бульбакапалак. Наогул, сур'ёзнай праблемай у барацьбе за высокія ўраджаі і змяншэнне сабекоштаў прадукцыі з'яўляецца змяншэнне ручной працы і большая механізацыя.

Інж. М. Сухажэбрскі

УСЁ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

(Працяг са стар. 1)

Аб працы грамадскім чынам людзі ўжо наслухаліся нямала. Нямала і самі зрабілі — Беласточчына ж займае першае месца ў краіне. А тут маем яшчэ адзін лозунг, заклікаючы да грамадскай працы — да працы на карысць дзіцяці. Цудоўна! Для дзіцяці ўсё. Сама вялікая і высокая Арганізацыя Аб'яднаных Нацый замацавала права дзіцяці да ўсяго, што шчасцем завецца, таму наша праца для дзіцяці ў наша XX-годдзе вельмі патрэбна. Падпісваемся пад гэтым абедзвюма рукамі. Але як гэта праца мае выглядаць? Грамадскім чынам падрыхтаваная пляцоўка для гульняў, нейкая гойданка, крыху жоўтага пяску — і дзеці ўжо маюць сваё месца. Шырэй успрынятая праца для дзіцяці — упарадкаваны панадворак, чыстая вуліца, пасаджаныя дрэўцы і міжсуседская апека, аб якой гаварылі раней.

Вельмі пажадана, каб ініцыятыва бацькоў была такой жывой, каб пры дапамозе ТПД яны арганізавалі і вялі ў сваіх вёсках так званыя дзіцячыя самаўпраўленні. На вёсцы ў нас ёсць пакуль яшчэ адно такое самаўпраўленне — у Замброўскім павеце. Выглядае гэта так: група дзяцей з палавіны вёскі ці з цэлай утварае мініятурную арганізацыю, выбірае старшыню і пачынае працу: апеку над малодшымі, супольныя гульні, экскурсіі ў лес, апеку над дрэўцамі, птушкамі, утрымліванне парадку і чысціні, збор злому і макулатуры і г.д. Старэйшыя наглядаюць над малышамі і пабуджаюць іх творчую ініцыятыву чыніць дабро А такой ахвоты ў дзяцей не бракуе.

А да ўсіх бацькоў, усіх прыяцеляў дзіцяці звяртаемся і мы з заклікам: «Твая праца на карысць дзіцяці».

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

ДА ПАРЫ ЗБАН ВАДУ НАСІЎ...

Вядома, што труп крывавага дыктатара ляжыць на могілках Pere Lachaise ў Парыжы. Але дзе яго магіла, ніхто табе не скажа. Сторож заікнецца і са злосцю замармыча: — «г.... мяне гэта цікавіць»! Нічога не даведаешся таксама ні ў канцылярыі, ні ад ніякіх другіх улад. Месца магілы застаецца ў глыбокай таямніцы. Інакшай, магіла не была б ужо магілаю... Помста дамініканцаў праследуе дыктатара нават пасля смерці.

Трыццаць два гады ўладарыў у сярэднеамерыканскай Дамініканскай Рэспубліцы яе страшны дыктатар Рафаэль Леанідас Трухільо Моліна. Усю краіну і народ лічыў сваім уласным фальваркам, зарабіў на ім больш мільярда долараў, выціскаў даходы да астатняй крупелькі, быццам апельсін. Жыў у несамавітым багацці, раскошы. Простыя людзі ненавідзелі яго дзікай нянавісцю галоднага і запалоханага чалавека. Турмы ў Дамініканскай Рэспубліцы перапоўнены не толькі палітычнымі вязнямі... Жыўцом гніюць тысячы і дзесяткі тысяч у нічым не вінаватых мужчын і жанчын.

Удзень, 30 мая 1961 года, дыктатар Трухільо быў застрэлены патрыётамі. Сынкі дыктатара зараз жа пасля смерці свайго бацькі перахапілі ўладу. Утрымаліся аднак нядоўга, усяго шэсць месяцаў. Усё ж паспелі яны вывезці за граніцу велізарны капітал, ацэнены на васемсот мільёнаў долараў. У лістападзе 1961 года браты паявіліся ў Парыжы.

Старэйшы з іх, Рафаэль, ва ўзросце чатырох год атрымаў чын палкоўніка дамініканскай арміі. Калі меў дваццаць тры гады з'яўляўся ўжо генералам брыгады і начальнікам штаба авіяцыі. Вучыўся ён некалькі месяцаў у амерыканскай ваеннай акадэміі, але за двойкі і хуліганства выкінулі яго. У час гэтай «навукі» Рафаэль прагуляў больш грошай, чым варта ўся амерыканская гаспадарчая дапамога для Дамінікань.

І так, на парыжскай вуліцы Рафаэль паказаў сябе вопытным гулякам. Днём заўсёды спіць, набіраецца сіл да начнога балявання. Прытым ён безнадзейны наркаман; пару разоў адратавалі яго ў парыжскіх шпіталях, бо затруціўся вялікімі дозамі наркотыкаў. Часам Рафаэлю збрыдае Парыж і Францыя, выязджае на некаторы час у Мадрыд, у Іспанію фашысцкага генерала Франко. (Цягне ваўка ў лес!)

Рэдкая фатаграфія, зробленая ў вялікім сакрэце. Педро Місон — чалавек, які не меў нічога супольнага з арганізаваным замахам супроць дыктатара, перажывае страшныя мукі на электрычным крэсле «канструкцыі» Радамеса.

Малодшы браток, Радамес, нічым не лепшы. Хваліцца тым, як катаваў вязняў у дамініканскіх турмах. Раздзяваў няшчасных дагала і кідаў у мурашнік; запаленай газетай смаліў жывога чалавека, каб вымусіць прызнанне; абдумваў спецыяльнае электрычнае крэсла для мучэння.

Ён будучы дзесяцігадовым хлопчыкам, атрымаў чын капітана. Потым — універсітэт Дамініканскай Рэспублікі прысвоіў яму навуковыя тытулы доктара права і доктара філасофскіх навук.(!) Нічога, што гэты «вучоны» ледзь умее распісацца, не гаворачы ўжо пра чытанне...

Тады ў Дамініканскай Рэспубліцы ўсё было магчыма, а тым болей распешчанаму сынку ўсясільнага Трухільо.

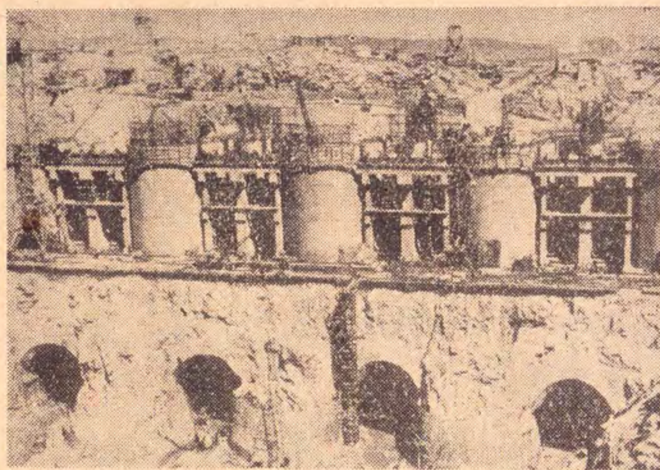
Ідуць гады, свет змяняецца. Браты адчуваюць сябе штораз менш бяспечна. У Дамінікане адбыліся рэвалюцыі. Новы ўрад патрабуе звароту вывезенага капіталу і слушна цвердзіць, што скарбы належаць усяму народу, а не з'яўляюцца ўласнасцю толькі сям'і Трухільо.

Былы прэзідэнт Дамінікань, Бош, абмяркоўваў гэту справу з урадам Францыі. Французскія ўлады наклалі арышт на каштоўную мэблю, вывезеную братамі. Але на гэтым, пэўна, не канец...

Швейцарскія банкі не хочуць прымаць вывезеных капіталаў, бо, як пішуць заходнія газеты, на іх людская кроў!

(а-ся)

ШТО ДЗЕ ЯК

На будове Асуанскай плаціны

Канцы чатырох тунеляў (усіх 6), выцесаных у скале пры будове вялікай Асуанскай плаціны ў Егіпце. Гэтымі тунелямі паплыла вада ў канал і далей у старое русла Ніла.

Карта, якой няма зносу

На ўзараным полі рассцелены дзве геаграфічныя карты. Па іх тры разы прагуляўся гусенічны трактар. Карты, натуральна, ператварыліся ў бясформенныя брудныя камякі. Але калі іх памылі і разгладзілі шчоткай, яны поўнасцю набылі першапачатковы выгляд.

Сакрэт гэтых карт — у паперы, на якой яны надрукаваны. Тэхналогія яе вырабу распрацавана ў Швейцарыі. Карты, надрукаваныя на такой паперы, будуць практычна вечныя. Гэта асабліва важна для геолагаў, падарожнікаў — усіх, каму даводзіцца слаць карту на зямлі, карыстацца ёю ў любое надвор'е.

ПІТ СІГЕР

Так называецца адзін з нямногіх збіральнікаў і прапагандыстаў амерыканскага (ЗША) песеннага фальклору. Піт Сігер з'яўляецца таксама выканаўцам гэтых песень. Быў нядаўна ў Польшчы, выступаў па тэлебачанню.

На здымку: Піт Сігер у кампаніі дзяўчат з калектыву «Слёнск».

Новыя фільмы

„ХАРАКІРЫ"

Так называецца дзіўны, глыбока традыцыйны і глыбока японскі абычай распорвання нажом ці кінжалам сабе жывата. Смерць страшная, асабліва таму, што ніхто табе не паможа. Да канца разарваць жывот вымушан сам і па сваёй уласнай волі. Харакіры — абычай святы і ганаровы. Але ў фільме герой робіць харакіры для пратэсту супраць несправядлівасці. Фільм вельмі моцны. Хто мае слабыя нервы, раю не ісці. Некаторыя млеюць. Але наогул «Харакіры» — цікавая пазіцыя сусветнай кінематаграфіі.

(вл)

БАРОН ГОЛЬДРЫНГ пасля вайны

Перабіраючы ў думках усе магчымыя сітуацыі, якія яго чакаюць, Генрых не заўважыў, як падышоў да горада. Вось крывая вузенькая вулічка. Яна таксама пустая. Урэшце не! Каля газетнага кіёска нібы мільгануў нейкі цень... Штосьці ледзь улоўнае, што ён паспеў адчуць інстынктоўна, а не ўбачыць вокам... Трэба спакойна прайсці каля кіёска, а затым азірнуцца, ці, магчыма, падысці купіць газету.

Бестурботна пасвістваючы, Генрых мінуў кіёск, затым прыпыніўся, нібы штосьці ўспомніўшы, памацаў рукой у кішэні, шукаючы грошай. Так, цяпер можна азірнуцца. Як гэта непрыемна, калі адчуваеш, што ў тваю спіну ўпіліся нейкія вочы!

Хутка павярнуўшыся, Генрых убачыў, што каля кіёска стаіць нейкі малойчык. Перш чым ён паспеў закрыць твар газетаю, Генрых убачыў прычосачку, аблічча і пільны позірк вачэй.

Насцярожанасць знікла ў адну хвіліну. Ясна, за ім сочаць! А калі так, то баяцца няма чаго — няхай пераканаюцца што, акрамя разваг, ён у думках нічога не мае!

«А працуюць яны досыць прымітыўна!» — мільганула вясёлая думка. Насвістваючы ўсё тую ж песеньку, пачутую ўчора ў кіно, Генрых павярнуў у бакавую вуліцу, затым на другую. Малойчыка з вадзяністымі вачыма ён сярод прахожых не прыкмячаў.

«Мабыць, назіранне за мной камусьці перадаў. Ну,

15

што ж, і той на дакладзе ў начальства будзе лыпаць вачыма!»

Ужо без усялякіх перасцярог — Генрых зайшоў у першае кафэ, якое трапілася па дарозе. Наведвальнікаў было мала, і Генрых меў магчымасць выбраць зручны для сябе столік. Адтуль добра было відаць усе, хто заходзіць у кафэ, а праз акно сачыць і за прахожымі на вуліцы.

Нізенькі і круты, як дзежка, гаспадар кафэ ляніва выйшаў з-за буфетнай стойкі і завучана спытаў:

— Што загадаеце?

— Бутэльку ліманаду, свежых яблыкаў і добрую цыгару.

Гаспадар кіўнуў галавой, што азначала згоду, і адышоў да буфета. Самы час, каб Генрых змог заўважыць у дзвярах кафэ высокую стройную постаць. Не, гэта не той, што каля кіёска. Паглядзім, ці чэ будзе час разгледзець новага наведвальніка!

Адвярнуўшыся да акна, Генрых уважлівым позіркам правёў аднаго, другога прахожых, потым гэтак жа ўважліва павярнуў галаву і зірнуў у бок буфета на суседнія столікі.

Высокі стройны чалавек, які толькі што зайшоў, зняў капялюш і ветліва пакланіўся.

— Гер Кроне? — здзівіўся Гольдрынг, пазнаўшы ў новым наведвальніку свайго колішняга начальніка па камендатуры. Думка пра Італію, апошнія дні вайны бліскавічна прамільгнула і знікла. Не, Кроне не мог ведаць пра гісторыю з дарогай, гібель Бертгольда, здагадвацца пра ўсе падзеі, што адбыліся ў Кастэль ля Фонтэ.

— Я рады, гер Гольдрынг, што вы ўжо прызвычаіліся да новых абставін. Але раней, нават у цывільным касцюме, вы назвалі б мяне гер оберст?

— Гэта завуаляваны дакор?

— Наадварот, зусім шчырае ўхваленне. — Губы Кроне скрывіла досыць кіслая ўсмешка. — Тым больш, што я не спадзяваўся вас бачыць жывым і здаровым. Дазвольце перасесці за ваш столік?

— О, калі ласка! Прашу.

16

«Выпадковая сустрэча ці не?» — думаў Генрых, углядаючыся ў выпешчанага і фанабэрыстага, як заўжды, Кроне.

— Цяпер, бароне, раскажыце караценька, як вы трапілі сюды з Кастэль ля Фонтэ і што вы зрабілі з сакрэтнымі дакументамі? — Кроне запытаў ціха, з'едліва, але яго пытанне гучала як загад. Бачна было, даўняя звычка камандваць давалася ў знакі.

— Дакументы я, вядома, спаліў, нават ліквідаваў каго-кольвечы з непажаданых сведак і праз гэта прыбыў сюды пазней, чым большасць афіцэраў з лагера для ваеннапалонных.

— Вам пашанцавала — я пабойваўся, ці не трапілі вы ў рукі гарыбальдзійцаў... А дзе зараз Бертгольд, яго, а значыць і ваша сям'я?

— Лёс Бертгольда мяне надта непакоіць... Бо літаральна напярэдадні капітуляцыі ён меў неасцярожнасць выехаць у Паўночную Італію. Што ж з маёй нарачонай і яе маці, то... ведаю толькі, што яны выехалі ў Швейцарыю. Таму надзеі адшукаць іх і я не трачу.

У апошнюю фразу Генрых намагаўся ўкласці як найбольш усхваляванага пачуцця, але прагучала яна досыць суха. Мабыць, праз тое, што агіду да Лоры і радні колішняга групенфюрэра ён перанёс праз усю вайну.

— А заадно, якія ў вас планы, гер Гольдрынг?

— Ніякіх, літаральна ніякіх, зараз мне проста страшна заглянуць у будучыню. Германія? Ці існуе зараз наогул такое паняцце? Ці зможам мы, дарэшты стомленыя людзі, аднавіць яе ва ўсёй сіле і славе?

Іранічная ўсмешка мільганула на вуснах у Кроне.

— Вы чалавек яшчэ надта малады, бароне, і, прабачце, вам не хапае вопыту, умення арыентавацца ў міжнароднай абстаноўцы. Мінулая вайна нас многаму навучыла і не паўторым памылак, што прывялі нас да краху. У вас я бачу былога патрыёта, і гэта дазваляе мне быць з вамі адкрытым. Дык вось: барацьба, якой мы з вамі прысвяцілі жыццё, толькі пачынаецца! У мяне ёсць падставы гэта сцвярджаць.

17

ТРЫБУНА чытачоў

Апырскванне памагае

Гаспадары вёскі Рэпіска ў Гайнаўскім павеце стараюцца не дапусціць да размнажэння насякомых у садах. І вось 9 жыхароў нашай вёскі пры дапамозе ўпаўнаважанага аховы раслін Якуба Паплаўскага звярнуліся да аддзела сельскай гаспадаркі ў Гайнаўцы з просьбай, каб іхнія інструктары правялі ў садах апырскванне. За апырскванне аднаго дрэўца гаспадары плацілі па 4,5 злотых. Грошы невялікія, але карысць вялікая. Яшчэ дагэтуль на апырсканых дрэўках не відаць ніякіх шкоднікаў.

На здымку: апырскваюць сад у Амільяна Сегеня.

Колас

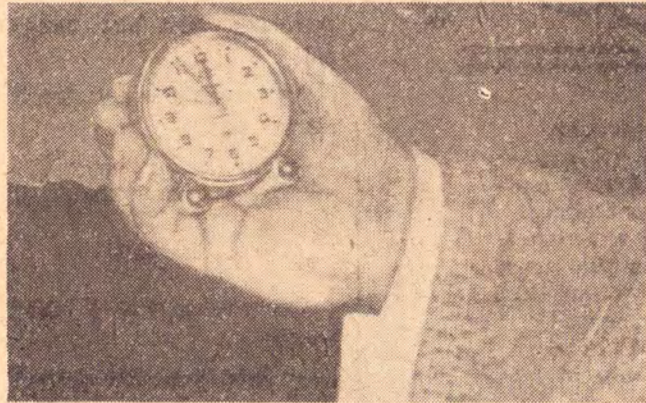
ПОМНІК АХВЯРАМ ФАШЫСЦКАГА ТЭРОРУ

За вёскай Смалоняй, што ў Гайнаўскім павеце, недалёка ад дарогі, якая вядзе на Тарнопаль, стаіць мармуровы помнік. Фундатарам помніка з'яўляецца Прэзідыум ГРН у Семяноўцы. Славіць ён памяць 13 чалавек, загінуўшых ад фашысцкіх куль 18 жніўня 1941 г. Штогод у дзень заканчэння II-ой сусветнай вайны ля брацкай магілы арганізуюцца ўрачыстыя мітынгі, на якія збіраюцца жыхары Семяноўкі, Лукі, Старога Ляўкова і другіх навакольных вёсак.

Сярод 13-ці замардаваных фашыстамі грамадскіх дзеячоў мясцовага паходжання ёсць 2 жанчыны з Савецкага Саюза. Да 1941 года адна з іх была лекарам, а другая акушэркай.

Толік Харкевіч
вёска Ляшукі

ШТО ГЭТА? ШТО ГЭТА?

За пяць дванаццаць! Гэта апошні сігнал для тых чытачоў, што яшчэ не прыслалі сваіх прац на вялікі конкурс «Нівы» п.з. «Дваццацігоддзе».

Прыпамінаем, што конкурс быў аб'яўлен для ўсіх нашых чытачоў і што трэба было прысланць у нашу газету проста ліст на тэму Дваццацігоддзя.

Прыпамінаем, што на ўдзельнікаў конкурса чакаюць каштоўныя ўзнагароды (транзістарны радыёпрыёмнік, веласіпед, фотаапарат, два гадзіннікі і цікавыя кніжкі).

Прыпамінаем, што конкурс канчаецца 1 чэрвеня г.г. Важна дата паштовага штэмпеля на канверце. Хто спазніўся, мае яшчэ апошні шанц. Выкарыстайце яго.

АДЗНАЧЭННІ ПЦК

З выпадку Міжнароднага Дня Чырвонага Крыжа і Тыдня ПЦК 89 заслужаных грамадскіх дзеячоў з Беласточчыны атрымала ганаровыя адзнакі ПЦК. Большая частка адзначаных (69 асоб) — заслужаныя людзі з вёсак. (вл)

Весткі з Дуброўшчыны

Павятовы аддзел БГКТ у Дуброве Беластоцкай памалу разгортвае сваю дзейнасць. Наладзіў ён дзве выстаўкі, прысвечаныя жыццю БССР. Адна выстаўка была адкрыта ў памяшканні Павятовага Камітэта ПАРП, а другая — у вёсцы Ячна. У гэтай жа вёсцы быў арганізаваны гурток БГКТ, які цяпер налічвае 12 асоб. Старшынёй гуртка выбраны Аляксандр Каленік, сакратаром — Станіслава Карна, а скарбнікам — Юрка Янюк. У вёсцы Ячна актывісты павятовага аддзела БГКТ у Дуброве правялі гутарку, прысвечаную сотай гадавіне смерці Кастуся Каліноўскага.

А. Беразавец
Дуброва

Дарагое **Сэрцайка!**

Часта чытаю Твае парады і таму сама прашу парады, бо маю такое нявшчасце, як Аня з Сакольскага павета. Маю толькі 19 год. Дагэтуль была шчаслівай, а цяпер усё маё шчасце прапала з-за такога паршывага Валодзі, якога ўжо два гады кахаю. Валодзя вельмі прыгожы, цяжка знайсці такога другога. Валодзя мяне таксама кахаў, многа вельмі мяне цалаваў. Прасіў таксама, каб я яго цалавала і я гэтак рабіла. Ён часта прыязджаў да мяне дахаты, бываў нават па два дні ў нас. Аб гэтым зналі людзі. Ён абяцаў ажаніцца. А па-другое сваім наведваннем прычыніў мне вялікія грашовыя страты. Валодзя цяпер мяне пакінуў і таму маё жыццё стала сумнае. Я зусім страціла давер да мужчын. Калі я пераканалася, што Валодзя мяне ўжо пакінуў, дык напісала яму пісьмо і назвала яго паршывым і т. д.

Парай, Сэрцайка, як знайсці супакой, як перастаць думаць аб ім? Ці магу яму сказаць, каб ён звярнуў мне грошы, якія я страціла з-за яго?

Валя з Сямяціцкага павета

Дарагая **Валя!**

Гэта сумная справа. Але не трэба ўжо так моцна перажываць. З лісту твайго вынікае, што ты аднак не знаходзішся ў такім дрэнным становішчы. Валодзя цябе пакінуў, але ты асталася адна і таму ты павінна яшчэ больш цешыцца. Відаць, што ён цябе не кахаў ніколі і не кахае. Таму лепш сталася, што ён цябе пакінуў цяпер. Падумай, які быў бы з яго муж, калі б ён цябе не кахаў, якім было б тваё жыццё? І таму ты не была б шчаслівая. Для шчасця патрэбна ўзаемнае каханне. А ты яшчэ маладая, вельмі маладая і яшчэ не раз закахаешся. А пра Валодзю з часам зусім забудзеш. Напэўна будзе табе цяжка першы час, але гэта пройдзе, павер мне. А каб хутчэй забыць пра Валодзю, старайся як найбольш прабываць у кампаніі, старайся займацца працай, чытаннем, папросту чымсьці заўсёды займіся, каб не сядзець і не думаць. Але запамятай сабе: не трэба так паступаць як гэта ты рабіла з Валодзем. Трэба шанаваць сябе, і ў нічым не перабіраць меру. Цяпер маеш навучку. А што датычыць грошай, на жаль, гэтага не вернеш. Бо ён жа ж у цябе не пазычаў, а што ты карміла ці паіла яго, на жаль, не вернецца. Гэта толькі навучыць цябе на будучыню. Раю табе не старацца ніякімі спосабамі вярнуць Валодзю, бо гэта не мае ніякага сэнсу. А на людзей не зважай, яны заўсёды плявткавалі і будуць пляткаваць.

СЭРЦАЙКА

Віця з Беластоцкага павета!

Просіш нас, каб мы памаглі табе знайсці працу па электрыфікацыі. На жаль, не можам рэалізаваць тваёй просьбы. Мы ўжо пісалі, што не займаемся шуканнем працы. Гэта робяць аддзелы затруднення ў тым горадзе, дзе хочаш працаваць і вучыцца. Там табе напэўна дапамогуць.

СЭРЦАЙКА

— Я не запытаю ў вас пра іх, гер оберст. Але пасля, калі я вызвалюся з лагера... — голас Гольдрынга перапыняўся ад хвалявання.

— Дык вы згодны будзеце прыняць удзел у гэтай барацьбе...

— О, гер Кроне, не, гер оберст! Дазвольце забыць, што мы абодва ў цывільным, і называць вас іменна так!

— Не так гучна, Гольдрынг! Я знайду магчымасць сустрэцца з вамі ці то ў лагеры, ці ў горадзе.

— Вось гэтага я ніяк не магу гарантаваць.

Генрых расказаў Кроне пра гісторыю з пропускам, не ўтаіўшы таго, што ён ніяк не спадзяваўся яго атрымаць.

— Разумееце, ніякіх адзнак, што я дэмабілізуюся. не было. Тады што азначае гэтае адпушчэнне і ці дадуць яго мне яшчэ раз?

— Паспрабую даведацца пра гэта, — спакойна паабяцаў Кроне і падняўся. — На жаль, вымушан вас пакінуць. Да новай сустрэчы, якая абавязкова адбудзецца, гер... гаўптман!

Размова з Кроне вельмі зацікавіла Генрыха. Але ён добра прыкмячаў, як паступова мяняюцца абставіны ў кафэ. Зала запаўнялася наведвальнікамі, жвавей заснавалі паміж столікамі афіцыянты. Гэты дух паважнага бюргерства не парушаўся да таго часу, пакуль у кафэ не ўваліўся п'яны амерыканскі салдат. Расшпілены каўнер кашулі, ускудлачаныя валасы, чырвоны твар — усё сведчыла, што салдат адведаў сёння не адзін такі заклад і не адзін раз прыкладваўся да чаркі або куфля з півам. Заказаўшы цэлую батарэю бутэлек і кінуўшы на столік некалькі пачак цыгарэт, салдат з п'янай настырлівасцю пачаў запрашаць усіх, хто быў у гэты час у кафэ. Наведвальнікаў за суседнімі столікамі ён проста цягнуў за рукавы, у тых, што сядзелі далей, пачаў кідаць цыгарэтамі. Убачыўшы, што некалькі чалавек падняліся са сваіх месц, салдат загарадзіў выхад, перанёсшы свой столік аж да дзвярэй.

— З кафэ выйдзе толькі той, хто вып'е куфаль піва і выкурыць цыгарэту! — гарлапаніў ён, заходзячыся ад рогату.

18

Кроне салдат не зачапіў, але юнака, што ішоў следам за ім, сілком пасадзіў побач з сабой. Перапалоханы юнак адным махам выпіў піва і, схапіўшы цыгарэту, выскачыў на вуліцу. Астатнія наведвальнікі не наважваліся наследаваць яго прыкладу. Збіўшыся ў кутку каля буфета, яны дамагаліся, каб гаспадар кафэ выпусціў іх праз чорны ход.

Генрых быў упэўнены, што і яму, як Кроне, пашанцуе спакойна выйсці з кафэ. Разлічыўшыся, ён павольна рушыў да дзвярэй.

— Э-э, не! Так не пройдзеш! — выгукнуў салдат і схапіў Гольдрынга за руку. — Пі! — загадаў ён, працягваючы да краёў напоўнены куфаль.

Цяжкі дух гарэлачнага перагару прымусіў Гольдрынга здрыгануцца ад агіды.

— Ні-е падабаецца? — са злосцю запытаў салдат. Адным рухам ён выплеснуў піва з куфля, і толькі тое, што Гольдрынг паспеў своечасова адхінуцца, уратавала яго ад неспадзяванага душу.

Усё, што сталася далей, адбылося ў адну хвіліну, Узмахам рукі збіўшы бутэлькі на падлогу і адсунуўшы столік, Генрых аслабаніў сабе шлях да дзвярэй, але своечасова заўважыў, што салдат схапіўся за пісталет. Імгненны рывок, і зброя апынулася ўжо ў руках Гольдрынга. Цяпер толькі некалькі крокаў аддаляла Генрыха ад выхаду з кафэ. Ён пераадолеў іх адным прыжком і, на вуліцы разрадзіўшы пісталет, кінуў яго на сярэдзіну бруку. Знайшоў сваю зброю салдат ці не, Генрых ужо не бачыў. У суседнім двары, куды Гольдрынг заскочыў, запомніліся толькі злосныя выгукі і пагрозы.

Цэлую ноч Генрых не спаў. Абмяркоўваючы падрабязнасці прыгоды і сілячыся адгадаць яе вынікі, многа варыянтаў узнікала ў яго галаве. Але таго, што сталася на самай справе, ён не прадбачыў.

(Працяг за тыдзень)

19

КІНО

Праграма
на 2 — 7.VI. 1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Znów ku gwiazdom" (radz.), 2—4. VI. „Przemytnik z Piemontu" (franc.), 5—7.

Кляшчэлі
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 2—4. „Mój drugi ożenek" (polski), 5—7.

Дубіны
„Zbrodniarz i panna" (polski), 6—7.

Нараўка
„Wąż morski z Loch Ness" (angl.), 3—7.

Чаромуха
„Biedna ulica" (bułg.), 2—4. „Przemytnik z Piemontu" (francuski), 5—7.

Чыжы
„Ostatni kurs" (polski), 3—7.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Przygody Krosza" (radz.), 3—7.

Бранск
„Całe złoto świata" (franc.), 2—4. „Wódz czerwonoskórych" (radz.), 5—7.

Орля
„Krążownik szos" (franc.), 3—7.

Райск
„Jak być kochaną" (polski) 3—7.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Міхалова
„Nie bójcie się tabliczki mnożenia" (angl.), 2—4. „Śmierć nazywa się Engelchen" (czeski), 5—7.

Супрасль
„Samotność długodystansowca" (angl.), 2—4. „Druga młodość cioci" (węgierski), 5—7.

Чорна Беластоцкая
„Po latach" (radz.), 2—3. „Trzynastego nocą" (bułg.), 4—5. „Przygoda noworoczna" (polski), 6—7.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Następcy tronów" (włoski), 2—4. „Spieniony nurt" (rumuński), 5—7.

Нурэц
„Diabelska przepaść" (czeski), 2—4. „Śmierć nazywa się Engelchen" (czeski), 5—7.

Мілейчыцы
„Ludzie i bestie" II s. (radz.), 2—4. „Mój drugi ożenek" (polski), 5—7.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Jutro na orbitę" (radz.), 2—4, „Sąd" (radz.), 5—7.

Сухаволя
„Wyprawa w Tatry Słowackie" (czeski). 2—4. „Nieletni świadek" (angl.), 5—7.

Шудзялава
„Sprawa Niny B" (franc.), 3—7.

Янаў
„Zwycięstwo nad Wołgą" (radz.), 2—4. „Gdzie jest generał" (polski), 5—7.

Сідра
„Koledzy" (radz.), 2—4. „Czarny monokl" (franc.), 5—7.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Król Maciuś I" (polski), 6—7.

Новы Двор
„Opowieść o prawdziwym człowieku" (radz.), 6—7.

Ружаны Сток
„Siódme niebo" (franc.), 2—3. „Fatima" (radz.), 4—5. „Droga na zachód" (polski), 6—7.

У днях 2—7.VI. у мясцовасцях Гарадок і Нараў фільмы высвятляцца не будуць.

ТЭАТР ІМ. ВЯНГЕРКІ
(выязная група)

Гайнаўка
„Odwety" — Leona Kruczkowskiego — 7.VI.64 г.

ТЭАТР «СВЕРШЧ»

Бельск Падляшскі
„Zimowa przygoda" (2 widowiska). — 3.VI.

З ФАЛЬКЛОРУ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

Хітры цыган

Ці са звычкі, ці з гумору
Раз залез цыган ў камору.
Хацеў хапнуць — цапнуць сала,
Там бяда яго спаткала:
Гаспадар пачуў, на гора
Цыгана замкнуў ў каморы;
Абвясціў аб тым сяброў,
Збегліся са ўсіх двароў.
Усе, хто толькі быў не хворы,
Цягнуць цыгана з каморы.
І паставілі на ўзгорку
Каля плота ў панадворку.
Радзяць, што тут з ім зрабіць:
Ці павесіць? Ці забіць?
Ці мо' косці паламаць?
Ці ў паліцыю аддаць?
Цыган са страху дрыжаў,
Проплач гэтак ўсім сказаў:
— Ой, што хочаце рабеце,
Хоць сто раз мяне забеце;
Аднаго вы мне не ўчыньце —
Цераз плот не перакіньце.
Гэта мне страшней ад смерці,
Мяне ў момант возьмуць чэрці.
Натсўп гукнуў: — О, ля Бега,
То ж туды табе й дарога!
Весь чаго ты, гад, баішся,
А ну, сукін сын, лажыся!
Лег цыган. Узялі рабяты,
Хто за голаў, хто за гнаты,
Размахнулі, гайданулі,
Вышэй плоту шуганулі.
Паляцеў цыган за плот,
Стаў на ногі, так як кот.
Як пачула сэрца волю,
Віхрам паляцеў у поле.
У чыстым полі цыгана
Нат' не зловіць сатана.

МІХАСЬ КРАСОЎСКІ
Малынка

«ДАКЛАДНЫ» АДРАС

У прыгарадным аўтобусе хлопец прыстаў да незнаёмай дзяўчыны з пытаннем:

— Скажыце, дзе вы жывеце? Дзе вас знайсці?

Тая крыху падумала і адказала:

— Як увойдзеце ў Беласток, дык направа.

ВЫЙСЦЕ

Студэнт пытае ў студэнта:

— Што ты робіш, калі канчаецца стыпендыя?

— Хаджу ў госці.

ЗАЧАРАВАНАЕ КОЛА

— Чаму ты напіўся?

— Ды жонка сварыцца.

— А чаму жонка сварыцца?

— Таму, што напіўся.

ДУМКІ ЯСЬКІ АПАЛОНІКА

За чужымі плячыма і ад ветру можна схавацца.

Духоўнае калецтва горшае за фізічнае.

І ў пошуках можна згубіцца.

Без шмаравідла і колы на восях пішчаць.

О, каб можна было горкія хвіліны жыцця пасаладзіць цукрам.

У РЭСТАРАНЕ

Наведвальнік (абураны). Скажыце, калі ласка, што гэта плавае тут у супе?

Афіцыянтка. Які вы дзіўны чалавек! Ці ж я магу ведаць усіх казюлек?..

АБОЕ РАБОЕ

На канцэрце сімфанічнай музыкі сядзяць муж і жонка.

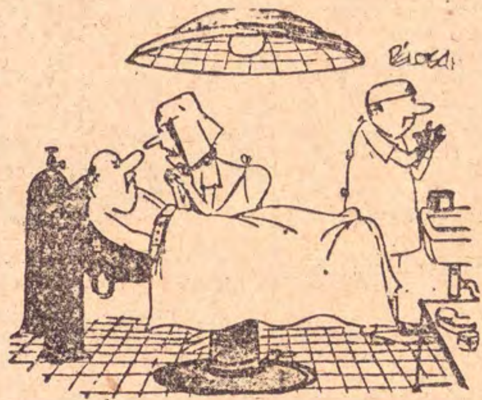
— Глядзі! — штурхае жонка мужа. — Наш сусед ужо заснуў.

— Дык ці ж варта было будзіць мяне з-за гэтага — са злосцю адказаў муж.

На гэтым месцы я ў мінулым годзе пасеяў ручны гадзіннік.

— Я ведаю, што вы тут аказаліся памылкова, але малю вас, нічога не гаварыце, бо я страчу пасаду...

З ВЕНГЕРСКАГА ГУМАРУ

ДЫЯЛАГ

— У мяне, разумееце, што на сэрцы, тое і на языку. Такі ўжо я чалавек!

— Разумею. Я люблю такіх людзей!

— Ахвотна веру. Многія гавораць намёкамі, ходзяць кругом ды навокала, нібы тая кошка на сала аблізваюцца, а ўкусіць і за паўцарства не асмеляцца.

— Гэта непрыемна.

— Так. Вось я ніколі не ўтойваю, што думаю. Розум толькі яшчэ скеміць, а язык ужо меле — так у нас гавораць.

— Дзе гэта ў вас?

— На вуліцы Томпа. Людзей жа ўсялякіх многа. А большасць — няшчасныя і крывадушныя. Сапраўдны венгр гаворыць адкрыта, шчыра, без ніякага абмежавання. Вось і я такі. Я лічу: па гаворцы і распазнаць чалавека можна.

— Вядома.

— Ці ж няпраўда?

— Ну, такім чынам?..

— Таму, калі я праўду прагліну, у мяне нават жывот забаліць. Я ўжо выкажу ўсё, і на тым кропка. Мяне і сам госпад бог не змусіць ісціну замоўчваць.

— Малайчына вы!

— Праўда?

— Ну, такім чынам?..

— Таму я і ў людзі не выбіўся. Я ўсім кажу, што думаю. Во як!

— І правільна робіце.

— Сапраўды?

— Ну, такім чынам?..

— Калі ў чалавека сэрца чыстае, у яго не можа быць ніякай тайны. Калі ўжо я думаю, што гэта, маўляў, так я не скажу што, маўляў, гэтак. Я выкажу ўсё, што думаю. Нават калі мяне за гэта чорт ведае як пакараюць.

— О, гэта сапраўды варта павагі.

— Праўда?

— Ну, такім чынам?..

— Я гэта толькі таму кажу, што за маімі словамі няма ні патаемнага сэнсу, ні нейкай сімволікі. Калі я чую, як некаторыя людзі слоўныя выкрутасы выпісваюць, плюнуць хочацца! Цьфу! І сапраўды, хоча чалавек сказаць што-небудзь — няхай гаворыць адкрыта, а не хоча — няхай маўчыць. Але ўжо, калі я скажу, галаву можаце даць на адсячэнне, што гэта шчыра. У мяне што на сэрцы, тое і на языку!

— Разумею. Такім чынам?..

— Што вы прычапіліся: «такім чынам» ды «такім чынам»?

— Мне ж цікава ведаць, што вы хочаце сказаць.

— Я-я? Абсалютна нічога.

— Але ж вы казалі: у вас што на сэрцы, тое і на языку.

— Вядома. Але зараз у мяне нічога няма на сэрцы.

ДАСЛО ТАБІ

Самаздаволены чалавек падобны да крапівы — сабою ён любуецца, а людзі яго абыходзяць.

УСЯЧЫНА

Першы пацалунак. (ся)

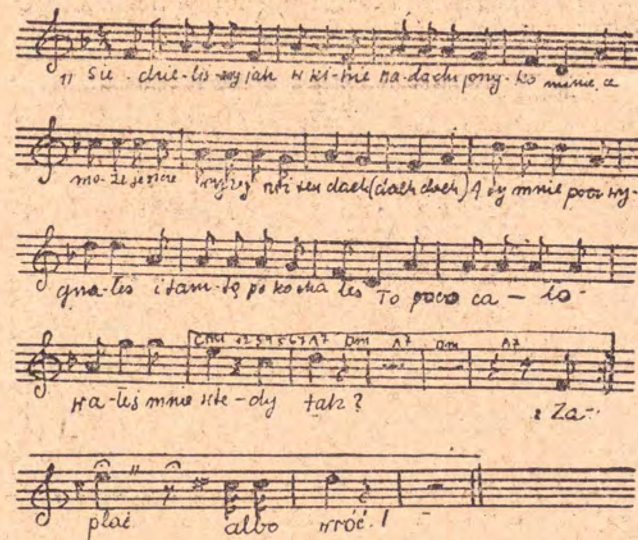
ЧЭМПІЯНАТ ПА ПЛЯЎКАХ

У Нью-Джэрсі (ЗША) нядаўна адбыўся міжнародны жаночы чэмпіянат па пляванню ў далечыню і ў вышыню. Абсалютным чэмпіёнам свету па пляванню ў далечыню стала амерыканка Віргінія Сцін з Бастона. Яе вынік дзевяць метраў і 39 сантыметраў. Па пляўках у вышыню першае месца заняла заходнегерманская спартсменка Біргіт Даўме, якая здолела плюнуць на два метры 21 сантыметр.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Ліды Хаманюк** з Беластока змяшчаем папулярную песню з рэпертуару Крыстыны Сянкевіч

Siedzieliśmy jak w kinie

Siedzieliśmy jak w kinie, na dachu przy kominie,
a może jeszcze wyżej, niż ten dach (dach, dach).
A ty mnie precz wygnałeś i tamtą pokochałeś.
To po co całowałeś mnie wtedy tak?

Znalazłam cię w rynsztoku
bez szelek i widoków.
Za włosy cię wywlokłam spoza krat (krat, krat).
A ty mnie precz... itd.

Włóczyłam cię po sklepach,
Bo byłeś jak Mazepa.
Samego masz obuwia z dziesięć par (par, par).
A ty mnie precz... itd.

Kazałam cię wyczyścić,
Posłałam do dentysty,
Wsadziłam pół Cedetu na twój grzbiet (grzbiet, grzbiet).
A ty mnie precz... itd.

Prosiłam godzinami
Byś przestał jeść palcami,
Mówiłam — co „spasiba", co „pardon" (don, don).
A ty mnie precz... itd.

Wbijałam w łeb jak dziecku
Po rusku, po niemiecku.
Nie po to jest perfuma, byś ją pił (pił, pił).
A ty mnie precz... itd.

Przytyłeś mi, ty łotrze,
Bo miałeś według potrzeb.
Czy dziś obywatela na to stać (stać, stać)?
A ty mnie precz... itd.

Ty jesteś kawał drania
To nie do wytrzymania.
Na diabła mi potrzebny taki chłop (chłop, chłop)?
Wystawię ci rachunek za wikt i opierunek
Za każdy pocałunek zapłać
Albo wróć!

Ніва

Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Bltk L-3